

ספרי' — אוצר הספרים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל
שניאורסאהן

מליובאוויטש

עו

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק ב'ז
(תרגום הפשי)

יוצא לאור על ידי
„מכון לוי יצחק“
כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שישים ושמונה לבריאה

לזכות

החתן התי' מאיר חיים שיחיו ריבקין
והכלה מרת סימא תחיי קליין
לרגל נישואיהם בשטומ"צ, ביום כ"ף אדר ב',
היי' תהא שנת סגולות חירותנו

„ויבנו בית בישראל בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה
כפי שהם מוארים במאור שבתורה זוהי תורת החסידות“

ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' יוסף יצחק וזוגתו מרת חנה העניא שיחיו ריבקין
הרה"ת ר' אברהם פסח וזוגתו מרת שטערנא שרה שיחיו קליין

נדפס ע"י ידידיהם

הרה"ת ר' יוסף יצחק הלוי וזוגתו מרת גיטל רחל שיחיו שגלוב

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

א. „וכלי חרש... ישבר“

בדיני החטאת שבפרשתנו¹ אומרת התורה:
„וכלי חרש אשר תבשל בו ישבר ואם בכלי
נחושת בושלה ומורק ושוטף במים“.

רש"י מצטט את המילה „ישבר“ ומפרש:
„לפי שהבליעה נבלעת בו נעשה נותר והוא
הדין לכל הקדשים“.

לגבי ההסבר לכך שרש"י צריך (א) להסביר
את טעמו של הדין „ישבר“³, (וב) להוסיף
„והוא הדין לכל הקדשים“ – יש לומר בפשטות:

הפסוק „וכלי חרש...“ מופיע בהמשך לפסוק
הקודם, שבו כתוב דין „דמ חטאת“ – „ואשר יזה
מדמה על הבגד... תכבס במקום קדוש“, שחובה
זו קיימת רק בקרבן חטאת, ולא בקרבנות
אחרים. ולפי זה צריך היה להסיק⁴, שהפסוק
„וכלי חרש...“, המופיע מיד אחר כך, עוסק אף
הוא בדין המיוחד לחטאת⁵, שמפני חומרתו של
קרבן חטאת, חובה להסיר מיד את בליעת

החטאת מן הכלי, כדמ חטאת מן הבגד. ולכן
אומרת התורה, שכלי חרש, שממנו אי אפשר
להסיר בליעה, כדברי רש"י⁶, „כלי חרש.. אינו
יוצא מידי דפיו לעולם“, ההלכה היא – „ישבר“ –

ורש"י שולל סברה זו, ומציין שההלכה
„ישבר“ אינה קשורה לחומרת החטאת, אלא
„לפי שהבליעה שנבלעת בו נעשה נותר, והוא
הדין לכל הקדשים“, (שהרי בכל הקדשים קיים
דין נותר)⁷ – ולא כדן דם החטאת, המופיע
בפסוק הקודם.

(1) ג, יו ואילן.
(2) שם, כא.

(3) והרי לא פרש"י טעם ד, „אשר יזה מדמה על הבגד גו“
תכבס במקום קדוש“ שבפסוק שלפניו – אף שברמב"ן שם
(ועוד) פ' הטעם, „שלא יצא חוץ לקלעים“ [אלא ש"ל
שמוכן הוא מפרש"י שלפניו ד, „יקדש“ היינו, (תאכל)
כחומר שבה. „ואכ"מ].

(4) ראה גם רמב"ן (לעיל סוף פסוק יח): וחידש דינין
הרבה בנבלעים מן החטאת.

(5) וכ"ה שיטת הרמב"ם – הל' מעשה הקרבנות פ"ה
הי"ד. וראה לקמן סעיף ט.

(6) בד"ה ומורק ושוטף, וכדלקמן סעיף ב.
(7) וראה ראב"ד הל' מעה"ק שם. וראה לקמן סעיף ט.

אך את זאת יש להבין: מהו ההכרח להסביר
בפשוטו של מקרא, שהטעם הוא משום איסור
נותר, והוא הדין לכל הקדשים⁸ – ולא, כפי
שנראה, לכאורה, מפשט הפסוקים בהמשך,
שזהו דין מיוחד בקרבן חטאת, בדומה לדין
הקודם לגבי דם החטאת?

ואדרבה – לכאורה קשה לקבל (לפי הפשוט)
שהדין „ישבר“ הוא משום איסור נותר, כי:

(א) בפשטות אין סביר לומר שהמושג „נותר“
חל גם על בליעה⁹, כי המשמעות של „נותר“
היא שארית ממה שנאכל לפני כן, כלומר,
מציאות ממשית הניתנת לאכילה, ואילו בליעה
בכלי אינה ניתנת לאכילה, ואינה יכולה להיות
„נותר“ מדבר שנאכל.

(ב) אם הדין „ישבר“ הוא משום איסור נותר,
הרי אין הוא חל מיד לאחר הבישול, אלא רק
לאחר שהסתיים זמן אכילת הקרבן, שאז הוא
הופך לנותר¹⁰ – ואם כך, צריכה היתה התורה

(8) הכרחו של רש"י שהוא מצד „הבליעה שנבלעת בו“
(ולא גז"כ מצד עצם הבישול*) – י"ל בפשטות, שהוא
מצד החילוק שבין כלי חרש וכלי נחושת (אבל ראה לקמן
הערה 17). ויותר מסתבר לומר – מכיון שבא בהמשך
לפסוק שלפניו שאיירי בדיני נבלעים. וראה לקמן בפנים.
והשאלה שבפנים היא – מני"ל שהוא מטעם איסור נותר.
ולהעיר (ע"ד ההלכה) מהר המור"ל לרמב"ם שם.

(9) וגם ע"ד ההלכה – ראה הראב"ן לע"ז ס' שיג (וראה
תו"ש פרשתנו ב, „מילואים“ ע' רמח). ש"ת חת"ם יו"ד
סקי"ד ד"ה וכבר. השקו"ט בכלי חמדה עה"ת פרשתנו
כאן. ועוד (ולהעיר מדעת רב אשי ע"ז עו, א). ואכ"מ.

(10) לא מיבעי להשיטות דשבירת כלי חרש היא מצד דין
שריפת נותר (ר"ן ע"ז שם (והבא בצידה לדרך כאן). וכן
משמע בתורה אלא (זבחים זו, א) בסופה (וראה ש"ת
חת"ם יו"ד סצ"ח). לבוש על פרש"י כאן. ועוד. וראה לקמן
בפנים סעיף ו ואילן) – אלא אפילו להסוברים שהטעם הוא
כדי שלא יפלוט הנותר בתבשיל אחר (ראה רא"ש ע"ז שם.
תו"ש פרשתנו כאן אות קפה. וט"ו. וכן משמע מקשיית
הרא"ם (ועוד) – הרי חיוב שבירה הוא רק לאחר זמן
אכילתו כשנעשה נותר (ראה רא"ם, גו"א ועוד).

בדברי דוד (וראה גם חוקוני) כאן, שחיוב שבירה הוא
לפני זמן איסורו שלא יבא לידי נותר. אבל מסתימת לשון

(* ראה זבחים (צח, ב) „ביטול בלא בילוע ונאי“ פרש"י
ותוס' ד"ה אלא – שם צו, א. רא"ש ע"ז נו, א (פ"ה סל"ז).
ועוד.

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל
הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תנש"א-תשנ"ב.

יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

המעשה הוא העיקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח).
שיחות הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת „האגודה למען הגאולה האמיתית והשלימה“.

מעייני חיי: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת „מכון לוי יצחק“ בכפר חב"ד ב'.

האמונה הטהורה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ היו"ל לקראת כל שבת ב-770,

על-ידי „ועד להפצת שיחות“.

חדש לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הנדפס בספרי

לקוטי שיחות, בהוצאת „מכון לוי יצחק“ בכפר חב"ד ב'.

להקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלות קהילות בשבת,

בהוצאת צא"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.

ליקוט ניגונים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).

דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת

„אהלי תורה“, ניו-יורק.

דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו"ל על-ידי מוסד חינוך „אהלי תורה“, ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את „קונטרס בית רבינו שבבבל“

ושיחת ש"פ שופטים ה'תנש"א

מדור מיוחד לספרים וחברות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

מסיום דברי רש"י, אבל כלי חרס למדך הכתוב כאן שאינו יוצא מידי דפיו לעולם" מובן, שמהדין, "ישבר" האמור לגבי כלי חרס, אר"אפשר היה להסיק ש"אינו יוצא מידי דפיו לעולם", אלא את זאת לומדים רק מן הדין "ומורק ושוטף, לפלוט את בליעתו" לגבי כלי נחושת –

ותמוה: מדוע אי אפשר ללמוד זאת מהדין של "ישבר" עצמו? והרי רש"י בעצמו מציין שהטעם ל"ישבר" הוא משום ה"בליעה שנבלעת בו"¹⁷, וזוהי הוכחה, שאין שום אפשרות שהבליעה תיפלט (לגמרי?) מכלי חרס!

[שהרי, אם ישנה אפשרות להסיר את הבליעה – אדרבה: על ידי שבירת כלי החרס אין האיסור הבלוע, בטל מן העולם", אלא נשאר בשברי כלי החרס¹⁸, ואילו על ידי פליטת הבליעה הוא יתבטל].

ג. יגע בבשרה ו"אשר תבושל בו"

ויש לומר, שההסבר לכך הוא:

בפסוק שלפני כן אומרת התורה שתי הלכות בענינים שונים:

(א) דין בקשר לבשר חטאת – „כל אשר יגע בבשרה יקדש“, שהמשמעות היא, כפירוש

(17) משא"כ להסברא שהדין דישבר הוא (לא מצד בליעתו, כ"א) גזה"כ – נלמד זה דכלי חרס אינו יוצא מידי דפיו לעולם מהשינוי בדין כלי חרס מדין כלי נחושת (ראה תוס' ורא"ש שנסמנו בשה"ג להערה 8. תוד"ה התורה – פסחים שם).

ודוחק גדול לומר דמ"ש רש"י בד"ה ישבר שהטעם דשבירת כלי חרס הוא מצד הבליעה, סמך על פירושו בד"ה ומורק (שממש דוקא נלמד דטעם הדין הוא (לא גזה"כ אלא) מצד הבליעה) – כי

[נסף לזה שגם גבי טומאה (שהוא גזה"כ, לא מצד בליעה) מצינו חילוק בין כלי חרס לכלי מתכות כו' (שמיני יא, לג ובפרש"י) – הרי]

מוה גופא שרש"י כותב, „ולמדך הכתוב כאן" רק לגבי „אינו יוצא מידי דפיו לעולם", ולא בנוגע כללות פירושו (שהטעם דישבר הוא מצד הבליעה) – מוכח, שהטעם דדין „ישבר" לא נלמד מסיום הכתוב. וראה הערה 8.

(18) ראה תוס' סד"ה אלא – ובחיים שם. ועוד. ויש שהקשו כן על דברי הר"ן הג"ל (הערה 10), דאך מועיל „ישבר" במקום „שריפה". ולהעיר מבחינה כאן (החילוק ד, „ישבר" ו"תשבר").

לציין את הזמן של חובת השבירה, כפי שהיא מציינת את הזמן שבו חל איסור הנותר על בשר הקרבן?¹¹

ב. „ומורק ושוטף"

בהמשך מצטט רש"י את המילה „ומורק", ומפרש: „לשון תמרוקי הנשים"¹² אשקורי"ד¹³ בלע"ז" (כלומר – דבר המצחצח¹⁴). ולאחר מכן הוא מצטט „ומורק ושוטף" ומפרש: „לפלוט את בליעתו, אבל כלי חרס למדך הכתוב כאן שאינו יוצא מידי דפיו¹⁵ לעולם".

ואין מובן: דברי רש"י על „ומורק ושוטף" (לפלוט את בליעתו אבל כלי חרס... מהוים המשך ישיר לפירושו הקודם, על „ישבר" לפי שהבליעה... נעשה נותר) – ואם כך, רש"י צריך היה לצרף את שני הפירושים הללו, ולא להפריד ביניהם בבאור המילה „ומורק", [שאותו יכול היה להביא לאחר הפירוש על תוכן הענין של ומורק ושוטף", כפי שאנו מוצאים במספר מקומות בפירוש רש"י¹⁶, שתחלה הוא מבאר את תוכן הענין, ולאחר מכן את פירוש המילה].

בפירוש על „ומורק ושוטף" לא מובן:

רש"י משמע שהשבירה היא מחמת שכבר נעשה נותר (כדעת רוב מפרשי רש"י). וראה באר מים חיים (לאחי המהר"ל) כאן.

– ע"ד ההלכה ראה משנה ובהים צו, סע"ב ובמפרשים שם. תוד"ה ממתין שם צו, סע"א. רמב"ם הל' מעה"ק שם „עקב אכילה" ובנ"כ שם. ועוד. ואכ"מ.

(11) ובפרט שפירטי דיני נותר (מלבד פסח – בא יב, ז) נאמרו רק לקמן (פרשתנו ז, טו ואילך ובפרש"י שם).

לכאורה אפ"ל שהתורה סמכה על מש"נ לקמן במקומו (וכמו לגבי הבשר עצמו, שנאמר החיוב דאכילת בשר קרבנות לפני שנתפרש זמן אכילתו ודין נותר). אבל לכאורה דוחק, כי מאחר שבתורה לא מפורש ששבירת כלי חרס היא מטעם נותר, הו"ל לפרש זמן שריפתו.

(12) אסתר ב, יב.

(13) בכמה דפוסים „אישקורמנט". – וראה בספרים הדונים בהבלע"ז שבפרש"י.

(14) רש"י אסתר שם, ג.

(15) פי' גיעול הנבלע בו" (שו"ע אדה"ו סתנ"א ס"ז). ובס' המכתם לפסחים (ל, ב), כלומר מידי הדופי והריעות שלו". וראה ס' זכרון על פרש"י כאן.

– הטעם שמעתיק ל' זה (מפסחים שם) ולא כ' „מבליעתו" (כלשונו כאן גופא כמ"פ) – נתבאר בהתועדות.

(16) ראה לדוגמא פרש"י בראשית ג, טז. ר"פ נח. ועוד.

וכפירוש רש"י שם²²: קדשים קלים או חולין שיגעו בה ויבלעו ממנה. יקדש, להיות כמוהו... – אלא לומדים דין זה בסברה²³, שבליעת הבשר משפיעה על הדבר שבו הוא בלוע, והוא נעשה „כמוהו“.

כך גם דין הבליעה בכלי חרס אינה גזירת הכתוב מפני חומרת החטאת, אלא סברה השייכת גם בקדשים אחרים – „לפי שהבליעה שנבלעת בו נעשה נותר“.

ד. „כלי חרס אינו יוצא מידי דפיו לעולם“

לפי זה מובן מדוע אי אפשר ללמוד מהדין „ישבר“ ש„כלי חרס .. אינו יוצא מידי דפיו לעולם“, למרות שהטעם לדין „ישבר“ הוא משום הבליעה שבו:

הדין „וכלי חרש .. ישבר“ מופיע בהמשך לדין „כל אשר יגע בבשרה יקדש“, ולכן צריך להיות, שהדין „ישבר“ הוא בדומה לדין „יקדש“: בדיוק כשם שעל ידי הבליעה ב„דבר אוכל“ נעשה האוכל „כמוהו“, שדיני הבשר הבלוע חלים על „דבר האוכל“ – כך גם בכלי שבלוע מבשר החטאת, שהדין „ישבר“ אינו רק משום הבליעה שבו, אלא גם מצד הכלי. כיון שבתוך הכלי בלוע „נותר“, חל על הכלי דין (שריפה)²⁴ שבירה, כאילו נאמר שהכלי עצמו נעשה „נותר“²⁵.

ולכן אי אפשר להסיק מהדין „ישבר“ ש„כלי

רש“י, „כל דבר אוכל אשר יגע ויבלע¹⁹ ממנה“, וכיון שבשר החטאת נבלע באוכל, לכן ההלכה היא, כפי שמפרש רש“י: „יקדש, להיות כמוהו, אם פסולה כו' כשרה תאכל כחומר שבה“.

ב) דין בקשר לדם החטאת – „ואשר יזה מדמה על הבגד... תכבס במקום קדוש“. והדיוק בכך הוא „יזה“ – אין זו בליעה באופן שהדם מתערב במציאות הבגד בכלל¹⁹, אלא התורה אומרת, שמשום שדם החטאת מצוי בבגד, יש להסירו מן הבגד – „תכבס“, ומשום כך אין חובת הכיבוס חלה על הבגד כולו, אלא כפירוש רש“י, רק על „מקום הדם“.

ולכן, כאשר מגיעים לפסוק „וכלי חרש אשר תבושל בו“ – פגם משום בליעת הבשר בכלי, שנבלע על ידי בישול²⁰ – סביר לומר, שמקרה זה אינו דומה ל„אשר יזה מדמה“, אלא לדין של „כל אשר יגע (ויבלע) בבשרה“. כלומר, תחלה מציינת התורה את הדין אודות בליעת הבשר ב„דבר אוכל“, ולאחר מכן היא מציינת את הדין אודות בליעת הבשר בכלי.

ולכן מסביר רש“י שהטעם לדין „ישבר“ אינו מפני חומרת החטאת, אלא מפני איסור נותר – כי אז נכללים שני הדינים („כל אשר יגע בבשרה“, „וכלי חרש אשר תבושל בו“) באותו הסוג:

בדיוק כשם שההלכה „כל אשר יגע בבשרה יקדש“ אינה גזירת הכתוב משום חומרת החטאת, שהרי מוצאים דין זה כבר לפני כן לגבי מנחה²¹ („כל אשר יגע בהם יקדש“,

19) במפרשי רש"י (לעיל פסוק יא) האריכו מנ"ל ש„יגע“ פירושו „בלע“ (ולא ע"ד לגייל תצוה כט, לו. תשא ל, כט). – ובפרש"י דילן י"ל, דאל"כ מה מקום לפרטי הדינים שלאחריו ב„בליעה“ (אשר יזה מדמה גו' וכלי חרש גו') כאשר „כל אשר יגע .. יקדש“ ואכ"מ. 19*) ע"ד ההלכה (ובחים צח, ב. רמב"ם הל' מעה"ק פ"ח ה"ט) הדם צ"ל בלוע בבגד (ולא רק נוגע). אבל (נוסף לזה שלא נזכר בכתוב או בפרש"י לשון „בלע“ ע"ד פרש"י לעיל „יגע ויבלע“), הרי בליעת דם בבגד אינה שייכת לכללות הבגד, ככפנים.

20) ע"ד ההלכה – ראה לעיל שוה"ג להערה 8. אבל ע"ד הפשוט ישולל שייך לבליעה. ודבר הכתוב בהווה. וראה בפנים הערה שם.

21) פרשתנו ו, יא.

22) ויש לומר שמשמע זה כפל רש"י פירושו גבי חטאת – להדגיש שאינו גוה"כ במנחה (וראה ובחים צח, א הצריכותא דמנחה וחטאת).

אלא שצ"ק השנויים בפרש"י: במנחה – (1) בהד"ה „כל אשר יגע וגו'“ (2) קק"ל או חולין. (3) בד"ה יקדש – „יאכלו כחומר המנחה“. משא"כ אצל חטאת – (1) בהד"ה מעתיק „כל אשר יגע בבשרה“. (2) „כל דבר אוכל“. (3) „תאכל כחומר שבה“ ואכ"מ.

23) שלכן גם בפשוטו של מקרא מסתבר שזהו דין בכל הקדשים (ראה ע"ד ההלכה – ובחים צו, ב ואילך).

24) ראה לעיל הערה 10 (שולכמה דיעות) וזהו טעם הדין ד„ישבר“.

25) עפ"י מתורצת בפשטות קושיית הש"ס (ובחים צו, רע"א), אמאי ישברו נהדרניהו לכבשונות – כי ע"י כבשונות, נעשים ככלים חדשים (ר"ת בתוד"ה אלא שם), היפך הציווי ד„שריפת“ (ביטול) הכלי. ולכן צ"ל „ישבר“ דוקא.

ובודאי ימשיך הקב"ה להראות נסים ונפלאות, עד – ועיקר – „אראנו נפלאות“ – בגאולה האמיתית והשלמה,

כי מלחמות אלו באותו חלק בעולם (מלך פרט עם מלך ארם) הן מהסימנים שמיד בא תבוא הגאולה ע"י משיח צדקנו, כדאיתא בילקוט שמעוני, ובלשונו, ש"בני אל תתיראו ... הגיע זמן גאולתכם“, ו"מלך המשיח עומד על גג ביהמ"ק הווא משמיע להם לישראל ואומר, ענוים הגיע זמן גאולתכם!“

הוספה

בשורת הגאולה

ית.

האמור לעיל איז נאָכמער בהדגשה געפינענדיק זיך אין חודש ניסן פון היינטיקן יאָר, "ה' תהא שנת נפלאות אראנו", און ווי גערעדט (אויך אין די מכתבים כלליים) וועגן די נסים ונפלאות וועלכע האָבן פאַסירט דעם יאָר (נאָענט צו דעם היינטיקן פורים). אַז ס'איז בטל געוואָרן אַ מנגד צו אידן, ביז אַז דער נצחון האָט געבראַכט דערצו, אַז דער שונא זאָל באַפרייען, אין אַ גוטן אופן, אַ טייל פון די מלחמה-געפאַנגענע וכו', ווי גערעדט אויספירלעך פריער.

און זיכער וועט דער אויבערשטער ממשיך זיין ווייזן נסים ונפלאות, ביז – ועיקר – „אראנו נפלאות“ בגאולה האמיתית והשלימה,

וואָס די מלחמות אין יענעם טייל וועלט („מלך פרס“ מיט „מלך ארם“) זיינען פון די סימנים אַז אַט קומט די גאולה ע"י משיח צדקנו, ווי עס שטייט אין ילקוט שמעוני, און ווי ער זאָגט דאָרט, אַז „בני אל תתיראו... הגיע זמן גאולתכם“, און „מלך המשיח עומד על גג ביהמ"ק והוא משמיע להם לישראל ואומר, ענוים הגיע זמן גאולתכם!“

(משיחות ש"פ צו, שבת הגדול, ח' ניסן תנשא)

(1) ישע"רמו תצט.

האמור לעיל הוא בהדגשה יתירה בהמצאנו בחודש ניסן דשנה זו – "ה' תהא שנת נפלאות אראנו", וכמדובר (גם במכתבים כלליים) אודות הניסים ונפלאות שאירעו בשנה זו (בסמיכות לחג הפורים), עד שהניצחון הביא לכך, שהשונא ישחרר, באופן טוב, חלק משבווי המלחמה וכו', כמדובר בפרטיות לפני זה.

לקוטי

צו

שיחות

חרס.. אינו יוצא מידי דפיו לעולם", שהרי אף אם היתה אפשרות להסיר ולפלוט את הבליעה, על ידי הגעלה וכדומה, בכל זאת חל הדין "ישבר" על הכלי, משום שהאיסור הבלוע גרם לו להיות "כמוה", כדלעיל.

רק לאחר שלומדים את הדין "ומורק ושוטף" לגבי כלי נחושת, שדי בפליטת הבליעה על ידי מריקה ושטיפה, ואין חובה לאבד את הכלי, בעוד אשר לגבי כלי חרס אין מופיע דין זה – לומדים מכך, שבכלי חרס בלתי אפשרי "לפלוט את בליעתו", "למורך הכתוב כאן שאינו יוצא מידי דפיו לעולם".

ה. כלי חרס – כדבר אוכלי; כלי נחושת – כבגד

אך עדיין אין מובן: כיון שגם בכלי הנחושת נבלע איסור הנותר, צריך היה לחול הדין "ישבר" על הכלי, אפילו לאחר פליטת הבליעה, לכאורה?

ומכך ניתן היה להסיק ולדייק, שהטעם לדין "ישבר" בכלי חרס, אינו דין בכלי עצמו, אלא משום הבליעה שבו, שאין אפשרות להסירה מכלי חרס.

– את זאת מבהיר רש"י על ידי הפרדתו בין שני הפירושים, אודות כלי החרס וכלי הנחושת, בביאורה של המילה "ומורק" – "לשון תמרוקי הנשים...", שמשמעותו, כפי שמסביר רש"י במגילת אסתר²⁶, "דברים המצחצחין", ובכך רוצה רש"י לומר שהדין "ומורק" דומה לדין כיבוס דם החטאת.

כלומר: שני הדינים בפסוקנו (וכלי חרש... ואם בכלי נחושת...) הם מעין שני הדינים בפסוק הקודם (כל אשר יגע... ואשר יזה מדמה...):

(א) הדין "וכלי חרש...", שממנו אין להסיר את הבליעה, דומה לדין של "כל אשר יגע..." – "דבר אוכל אשר יגע ויבלע ממנה", אשר משום שמדבר האוכל אין אפשרות להוציא את הבליעה של בשר הקודש, לכן הדין הוא – "יקדש, להיות כמוה".

26) נסמן בהערה 14.

ומעין זה הוא הדין לגבי כלי חרס, שהוא נעשה "כמוה", כבליעת הנותר, ולכן חלה עליו החובה "ישבר".

(ב) הדין "ואם בכלי נחושת...", שיש אפשרות לפלוט ממנו את הבליעה, הוא מעין הדין "ואשר יזה מדמה על הבגד", שמשום שניתן להסיר את הדם מן הבגד, הרי הדין במקרה זה אינו "יקדש, להיות כמוה", אלא "תכבס" –

ומעין זה בענייננו, משום שהבליעה יכולה להיפלט מכלי הנחושת, אין חלה חובת שריפת (ושבירת) הנותר על הכלי, אלא על הבליעה בלבד²⁷.

ו. "ומורק ושוטף" בדומה ל"תכבס"

לפי האמור לעיל, ש"ומורק ושוטף" הוא בדומה לדין "תכבס", לגבי דם החטאת, יש לומר יותר מכך, שבזה שרש"י מפריד בין שני הפירושים באמצעות ביאור המילה "ומורק", הוא רומז לכך, שהדין "ומורק ושוטף" אינו בדומה לדין "ישבר",

[כך שיאמרו ששניהם מביאים לידי אותו ענין – שריפת הנותר, אם כי בכלי חרס, אשר "אינו יוצא מידי דפיו לעולם", עושים זאת על ידי "ישבר", ואילו בכלי נחושת – על ידי "ומורק ושוטף"].

אלא שזוהי מהות אחרת:

בדיוק כשם שהדין "תכבס" לגבי דם החטאת אינו קשור לאיסור או פסול שיש בדם, אלא שבדם החטאת חדשה התורה שבמקרה של "יזה מדמה על הבגד" חלה חובה של "תכבס" – כך גם בענין של "ואם בכלי נחושת בושלה", החובה של "ומורק ושוטף, לפלוט את בליעתו" איננה מפני איסור הנותר שבבליעה, כב"כלי חרש אשר תבושל בו", אלא מפני המציאות של בשר החטאת שבה, כדלהלן (בסעיפים ז' וח').

27) עפ"י מובן למה הפסיק הכתוב בין הדין ד, וכל אשר יגע גו" וכלי חרש גו" בכתובת הדין דדם חטאת (דלכאורה הו"ל להסמיכם, מכיון שיש להם תוכן שווה, כנ"ל סעיף ג) – כי שני הדינים שבשני הפסוקים הם בהתאם זה לזה.

[בכך ניתן להבין את הסיבה להבדל, שלגבי גיעולי נכרים נאמר בפסוק²⁸ „כל דבר אשר יבוא באש תעבירו באש“, כפי שמבאר שם רש"י: „כדרך תשמישו הגעלתו, מה שתשמישו על ידי חמין יגעילנו בחמין וכו'“, ואילו כאן נאמר „ומורק ושטוף במים“:

בהגעלת איסור כלשהו, הכוונה העיקרית היא לבטל את בליעת האיסור, ולשם כך די „יגעילנו בחמין“. ואילו הדין של „ומורק ושטוף“ לגבי החטאת דומה לדין המיוחד של כיבוס הבגד לגבי דם החטאת, ולכן אין די בהגעלה אשר תבטל את הבליעה, אלא הפעולה של „יפלוט את בליעתו“ צריכה להיעשות באופן של „ומורק ושטוף במים“²⁹, לצחצה ולשטוף את הכלי³⁰, בדומה לכיבוס].

ז. „נותר“ – מיד בעת הבליעה

כדי להבין זאת יש להקדים ולבאר את התשובה לשאלות שבסוף סעיף א' – כיצד מתאים השם „נותר“ על „בליעה“, ומדוע אין התורה מציינת את זמן „שריפתו“ – „ישבר“?

רש"י מבהיר זאת בדיוק בלשונו: „לפי שהבליעה שנבלעת בו נעשה נותר“, וכוונת רש"י היא, שעל ידי הבליעה עצמה היא נעשית מיד נותר.

ההסבר לכך הוא: לפי הפשט משמעותו של המושג „נותר“ איננה שהאכילה לאחר הזמן הופכת את הנותר לאסור, אלא שהבשר הופך לנותר עקב אי האפשרות לאוכלו. כלומר, לגבי בשר הקדשים קבעה התורה שתי חובות: החובה העיקרית היא – מצות אכילתו, בזמן שמותר לאוכלו. ואם אי אפשר לאוכלו –

28 מסות לא, כג.

29 וגם ע"ד ההלכה הדין דמריקה (ולכל הדיעות) שטיפה הוא חוטפה על דין הגעלה (ראה ובחים צו, ב. ואלך וברש"י ותוס' שם. ועוד).

30 עפ"י יומתק הטעם שמביא רש"י הרא"י מפסוק „תמרוקי הנשים“, ולא הביא הפסוק שלפנ"ו (שם, ג) „תמרוקיהן“ [ראה שם, ט. ובכתוב זה עצמו „מרוקיהן“]. וראה ירמ"י מו, ד ובפרש"י] – כי בזה מודגש שהכוונה לא רק לבטל פסולתו, כ"א כמו „תמרוקי הנשים“ שהם לענדן את הבשר (כפרש"י אסתר שם, ג). – עוד טעם נ"ל בשיחת ש"פ שמיני תשל"ז.

אסור להשאירו סתם כך, אלא יש לשורפו מיד³¹.

וזהו ההסבר בקשר לבליעה: ברגע שהבשר נבלע בכלי ואין אפשרות לאוכלו, הוא נעשה מיד ל„נותר“ ויש לשורפו. לפיכך ההלכה היא, ש„כלי חרש אשר תבושל בו ישבר“: מיד חלה על כך החובה של שריפת נותר³², אשר מתבצעת לגבי הבליעה בכלי חרס באמצעות „ישבר“³⁴.

וכאן רואים כיצד רש"י מבהיר בלשונו המדוייקת דיון ארוך במפרשים: הרא"ם שואל על רש"י³³: מדוע יש לשבור את כלי החרס מפני ש„בליעה שנבלעת בו נעשה נותר“ – והרי, לפי השיטה ש„לינת לילה פוגמת“, וכך היא דעת רש"י³⁴, יוצא, שבבוקר, כאשר חל על הבשר איסור נותר, הרי הוא כבר דבר שמותר להשאירו, „נותן טעם לפגם“?

אך לפי האמור לעיל אין הקושיה קיימת מלכתחלה, כי לפי רש"י, בפירושו על התורה, שבו הוא מפרש פשוטו של מקרא, חל על הבליעה מיד איסור נותר וחובת שריפה.

ח. כלי חרס וכלי נחושת

לפי זה יובן ההבדל בין כלי חרס לבין כלי נחושת:

הסבר זה, שבעת הבליעה עצמה כבר חל על כך איסור נותר, יש לומר³⁵, שהוא קיים רק לגבי כלי חרס אשר „אינו יוצא מידי דפיו

31 ועפ"י חידושי גנפ"מ להלכה – ש"ע"ד הפשט בשר שנפסל מאכילה באיזה אופן שהוא נעשה תיכף נותר וחייבים לשורפו. ואילו י"ל דהלכות התורה הן ע"פ הרוב ע"ד במו"נ ח"ג פל"ד.

32 ועפ"י – אסור (ע"ד הפשט) לבשל עוד חטאת בכלי חרס זה, גם לפני סוף זמן אכילתו (משא"כ ע"ד ההלכה – ראה תו"כ פרשתנו כאן (וברמב"ם הל' מעה"ק שם), ושונה ומשליש).

33 וכבר האריכו במפרשי רש"י. ובצידה לדרך ציין לתוס', רא"ש ור"ן ע"ז עו, א. ואכ"מ.

34 ע"ז שם – ראה תוס' שם. ועוד.

35 אבל אינו מוכרח, כי י"ל שעצם מציאת דבליעה (קודם פליטה) אינו בגדר „מאכל“ שיחול ע"ז חיוב (ומצות) אכילה, ובדרך ממילא חל ע"ז חיוב שריפה. ולכן מקום לקס"ד גבי כלי חרס שהדין דישבר הוא מצד דין נותר אף אם ה' אפשר לפלוט את בליעתו, כנ"ל סעיף ד.

לעולם“, וכבר בלתי אפשרי שהבליעה תבוא לידי אכילה באיזושהו אופן – ולכן היא הופכת מיד ל„נותר“. וזהו ההסבר לחובת השבירה, שהוא דין של שריפת נותר²⁴, כדברי רש"י „לפי שהבליעה שנבלעת בו נעשה נותר“.

לעומת זאת בכלי נחושת, שבו עשויה הבליעה להיפלט, אין הבליעה הופכת מיד לדין נותר, שהרי לא נשללה אפשרות אכילתה – ניתן לבשל בכלי זה מאכל אחר והבליעה כולה תיפלט אל תוך המאכל ותיאכל ביחד עם המאכל³⁶.

כלי הנחושת זקוק למריקה ושטיפה לא כדי לפלוט את הבליעה שהפכה לאיסור נותר³⁷, אלא כדי לנקות את הכלי מבשר החטאת, מעין כיבוס הבגד מדם החטאת.

וזהו המשך דברי רש"י: תחלה הוא מפרש את המשמעות החובה של „ומורק“ בכלי נחושת – מלשון תמרוקי הנשים... – בדומה לדין ש„תכבס“, וזהו המשמעות של „לפלוט את בליעתו“ – בדומה ל„כיבוס“ ולא כ„שריפת נותר“. וכדי להסביר את ההבדל, מדוע בכלי נחושת אין קיים דין נותר מצד עצם הבליעה כבכלי חרס, ממשיך רש"י ואומר „אבל כלי חרס למדך הכתוב כאן שאינו יוצא מידי דפיו לעולם“, שמשום כך עצם הבליעה בכלי חרס נחפכת מיד לנותר.

36 ראה ובחים (צו, א) דלדעת ר"ט „כל יום ויום נעשה גיעול לחבירו“. ולהעיר מרע"ב על פרש"י כאן.

37 וגם את"ל שאם ישאר בלוע עד אחר זמן אכילתו ייעשה נותר – הרי דינו ככלי שבלע איסור שמגעילו ודי.

ט. בכל הקדשים או רק בחטאת: ניתן ללמוד מכך „ענינים מופלאים“ בדרך ההלכה, ובהקדים:

לגבי הדין של „וכלי חרש... ישבר... בכלי נחושת... ומורק ושטוף...“ יש מחלוקת בין הרמב"ם לבין הראב"ד: לפי שיטת הרמב"ם³⁸ ההלכה של „וכלי חרש... ישבר“ היא גזירת הכתוב דוקא בחטאת, ואילו „מריקה ושטיפה“ חלה בכל הקדשים. ואילו הראב"ד³⁸ סובר, ששני דינים אלו חלים בכל הקדשים.

ומהי שיטת רש"י? לגבי „ישבר“ אומר רש"י „והוא הדין לכל הקדשים“, ואילו לגבי „ומורק ושטוף במים“ אין רש"י אומר זאת, בפשטות מסיקים, ששני הדינים מופיעים בזה אחר זה, ולכן אין רש"י צריך לומר זאת שוב לגבי כלי נחושת.

אך לפי האמור לעיל, יש בכך כוונה, ושיטת רש"י – בלימוד על דרך הפשט – היא דעה שלישית בענין זה³⁹: הדין „ישבר“, משום שריפת הנותר, אכן חל בכל הקדשים, ואילו הדין „ומורק ושטוף“ דומה לפי רש"י, בפשוטו של מקרא, לדין „תכבס“ שהוא חומרה מיוחדת בקרבן חטאת⁴⁰, ולא מפני דין נותר.

(משיחת ש"פ צו תשל"ז)

38 הל' מעשה הקרבנות פ"ח הי"א-יד.
39 ולהעיר מדעת ר"ש (משנה ובחים צה, ב. ויש"ג) שקדשים קלים אינם טעונים מריקה ושטיפה, ובתוס' רעק"א למשניות שם, דגם ר"ש מודה שהדין דשבירת כלי חרס הוא בכל הקדשים. ע"ש.
40 ולהעיר שגם ע"ד ההלכה צריכים לימוד מיוחד שהדין דמריקה ושטיפה הוא בכל הקדשים (ובחים צו, ב. תו"כ פרשתנו ו, כב). וראה הערה הקודמת.

יהי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח
לעולם ועד